

W tej części znajduje się przegląd organizacji sądów.

Organizacja wymiaru sprawiedliwości - system sądownictwa

Sądownictwo belgijskie jest **systemem opartym na tradycji prawa rzymskiego**, który obejmuje całość przepisów skodyfikowanych, stosowanych i interpretowanych przez sędziów.

Organizacja sądów w Belgii jest wyłączną **kompetencją federalną**.

Zasady

Zanim przedstawimy organizację wymiaru sprawiedliwości w Belgii należy przypomnieć kilka norm konstytucyjnych i zasad ogólnych **dotyczących organizacji władzy sądowniczej**.

Obok dwóch pozostałych władz, czyli władzy ustawodawczej i wykonawczej, konstytucja ustanowiła także władzę sądowniczą, której sprawowanie powierzono sądom. Sądy niższej i wyższej instancji stanowią więc **niezależną władzę**, równoległą do pozostałych władz ustanowionych przez konstytucję. Rolą sądownictwa jest rozstrzyganie spraw, a zatem stosuje się prawo: Rolą sądownictwa jest osądzanie. W związku z tym stosuje ona prawo: orzeka w sporach cywilnych i stosuje prawo karne do osób, które popełniły przestępstwo. Wprowadza się rozróżnienie między komornikami (sędziami w sądach niższych i wyższych) a prokuratorami (prokuratorem lub prokuratorem).

Zgodnie z przepisami art. 144 i 145 konstytucji spory dotyczące praw obywatelskich należą wyłącznie do właściwości sądów, a spory, których przedmiotem są prawa polityczne, należą do właściwości sądów, z wyjątkiem wyjątków przewidzianych ustawą.

Utworzenie sądu lub innego organu rozstrzygającego spory następuje wyłącznie na podstawie ustawy. Nadzwyczajne komisje lub trybunały nie mogą być tworzone pod żadnym nazwiskiem zgodnie z artykułem 146 Konstytucji.

Rozprawy sądowe są jawne, chyba że publiczny dostęp zagrażałby moralności lub pokojowi; w takim przypadku sąd orzeka wyrokiem (art. 148 ust. 1 konstytucji). Zasada jawności rozpraw pozwala między innymi zagwarantować przejrzystość wymiaru sprawiedliwości.

Każdy wyrok zawiera **uzasadnienie**. Wyrok ogłasza się na posiedzeniu jawnym (art. 149 konstytucji). Obowiązek uzasadnienia wynikający z konstytucji oraz art. 780 kodeksu postępowania sądowego oznacza, że sędzia jest zobowiązany odnieść się do okoliczności faktycznych oraz kwestii prawnych podniesionych przez strony. Uzasadnienie powinno być pełne, jasne, precyzyjne i adekwatne. Obowiązek sporządzania uzasadnienia oraz niezawisłość sędziowska zabezpieczają podsądnym przed ewentualnym arbitralnym potraktowaniem przez sędziego i umożliwiają mu, na podstawie przedstawionego uzasadnienia, rozważenie możliwości wniesienia środków odwoławczych do sądu apelacyjnego lub Sądu Kasacyjnego.

Zarówno **niezawisłość sędziów w ramach realizacji kompetencji sądowniczych, jak niezależność prokuratury w zakresie prowadzenia dochodzeń i śledztw w poszczególnych sprawach, bez uszczerbku dla prawa właściwego ministra do zarządzania ścigania i uchwalania wiążących wytycznych w odniesieniu do polityki kryminalnej, w tym w zakresie polityki dochodzenia i ścigania, wynika z art. 151 ust. 1 konstytucji**.

Zgodnie z § 4 tego przepisu sędziowie pokoju, sędziowie sądów, doradcy sądów i Sąd Kasacyjny są **powoływani przez króla** na warunkach i w sposób przewidziany ustawą.

Sędziowie powoływani są dożywotnio. Przechodzą oni na emeryturę w wieku określonym ustawą i korzystają ze świadczeń emerytalnych przewidzianych w ustawie. Sędzia może zostać pozbawiony stanowiska lub zawieszony w czynnościach tylko na mocy orzeczenia sądu. Przeniesienie sędziego może nastąpić tylko w drodze nowej nominacji i tylko za jego zgodą (art. 152 konstytucji). Król również powołuje i odwołuje prokuratorów przy sądach (art. 153 konstytucji).

Uposażenia członków wymiaru sprawiedliwości określa ustawa (art. 154 konstytucji).

Ponadto sędzia nie może przyjąć od rządu żadnych płatnych funkcji, ale może je sprawować bezpłatnie, chyba że ustawa przewiduje, że czynności tych nie można łączyć z zawodem sędziego (art. 155 konstytucji).

Rodzaj sądu

Belgia dysponuje pięcioma ważnymi obszarami sądowymi, tj. **pięcioma sądami** apelacyjnymi: Brukselę, Liège, Mons, Gandawę i Antwerpię.

Obszary te podzielono na okręgi sądowe, a w **każdym okręgu działa sąd pierwszej instancji**. Na całym terytorium Belgii istnieje 12 okręgów sądowych. W brukselskim okręgu sądowym znajdują się dwa sądy pierwszej instancji - jeden z nich jest niderlandskojęzyczny, a drugi francuskojęzyczny.

Ponadto w **okręgach sądowych działa 9 sądów pracy i 9 sądów ds. przedsiębiorstw**.

Okręgi dzielą się z kolei na kantony sądowe (canton judiciaire/gerechtelijk kanton), z których każdy **ma sąd pokoju cywilnego (justice de paix /vredegerecht)**. Na całym terytorium Belgii istnieje 187 kantonów sądowych.

W każdym z dziesięciu prowincji, jak również w okręgu administracyjnym Bruksela-Stolica, **istnieje sąd przysięgłych**. Sąd przysięgłych nie jest sądem stałym. Jest on zwoływany za każdym razem, gdy przed nim wysłani są oskarżenia.

Charakter i powaga czynu zabronionego, charakter sporu, a także wysokość kwot, o których mowa, decydują o **rodzaju sądu**, który ma rozpoznać sprawę. W pewnych okolicznościach sąd, który ma zostać rozpoznany, decyduje o charakterze sporu. W związku z tym sąd pokoju jest właściwy do rozstrzygania sporów sąsiedzkich, a sąd pierwszej instancji jest właściwy w sprawach rozwodowych. W innych przypadkach jest to zdolność stron. Co do zasady sąd gospodarczy jest sądem wyspecjalizowanym, który rozpoznaje spory między przedsiębiorstwami.

Po ustaleniu rodzaju sądu właściwego, należy wyznaczyć **miejsce**, w którym sprawa będzie rozpatrywana.

W sprawach cywilnych postępowanie można rozpoznać przed sędzią miejsca zamieszkania pozwanego lub przed sędzią miejsca, w którym zobowiązanie zostało zaciągnięte lub miało zostać wykonane.

W sprawach karnych jednakowo właściwy jest sąd miejsca popełnienia przestępstwa, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania podejrzanego oraz sąd właściwy dla miejsca, w którym można go ustalić. W przypadku osób prawnych sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się jej siedziba statutowa, oraz dla miejsca, w którym dana osoba prawna ma główne miejsce prowadzenia działalności.

Sądy i trybunały oraz ich hierarchia

Organizacja sądów opiera się na strukturze hierarchicznej. Struktura sądów i trybunałów jest następująca:

4	SĄD KASACYJNY
---	---------------

3	Sądy apelacyjne	Sądy pracy	Kursy siedzące
2	Sądy pierwszej instancji	Sądy pracy	Sądy przedsiębiorcze
1	Sądy pokoju (Justices de Paix)	Sądy policyjne	

Sądy pierwszej instancji wydają wyroki (jugements). Sądy apelacyjne, sądy pracy, sądy przysięgłych oraz Sąd Kasacyjny wydają orzeczenia zwane arrêts.

Worzecznictwo cywilnym rozpatruje się przede wszystkim spory o charakterze prywatnym, zarówno pomiędzy osobami fizycznymi, jak i prawnymi.

Celem wymiaru **sprawiedliwości w sprawach karnych** jest nakładanie na sprawców czynów przestępnych kar przewidzianych w prawie (kary pozbawienia wolności, obowiązku wykonywania prac społecznych, grzywny itd.).

Zdarza się, że jedna ze stron nie zgadza się z orzeczeniem wydanym przez sąd. Kilka **środków odwoławczych** umożliwia stronom w sprawie lub, w niektórych przypadkach, osobom trzecim uzyskanie nowego orzeczenia w sprawie już rozstrzygniętej przez sąd. Środki odwoławcze dzielą się na dwie kategorie: istnieją dwa rodzaje zwykłej procedury odwoławczej:

Istnieją dwa **zwykłe środki odwoławcze**: sprzeciw i odwołanie.

Sprzeciw **umożliwia** pozwanemu, który został skazany za niestawiennictwo, sprzeciw wobec wyroku. W takim przypadku dochodzi do ponownego rozpatrzenia sprawy przez ten sam sąd, który wydał wyrok zaoczny.

Oprócz ograniczonej liczby przypadków, gdy nie jest to możliwe, **odwołanie** jest prawem, które może być wykonywane przez wszystkie zainteresowane strony. Zarówno skazany, powód cywilny, oskarżony, powód, pozwany jak i prokurator są w stanie doprowadzić do ponownego rozpatrzenia sprawy.

Apelację rozpoznaje zawsze sąd wyższej instancji niż sąd, który wydał pierwszy wyrok.

Poniższa tabela zawiera **przegląd sądów, które rozpatrują apelacje** w zależności od sądu, który wydał wyrok będący przedmiotem apelacji:

Wyrok	Odwołanie	
Sędzia pokoju	Sprawy cywilne	Sąd pierwszej instancji (wydział cywilny)
	Sprawy handlowe	Sąd przedsiębiorstwa
Sąd policyjny	Sprawy karne	Sąd pierwszej instancji (sąd karny)
	Sprawy cywilne	Sąd pierwszej instancji (sąd cywilny)
Sąd Pracy		Sąd pracy drugiej instancji
Sąd pierwszej instancji		Sąd apelacyjny
Sąd przedsiębiorstwa		Sąd apelacyjny

Na etapie apelacji sędziowie (w pierwszej instancji lub sąd apelacyjny) po raz drugi i ostatni rozpatrują sprawę co do istoty i wydają ostateczne orzeczenie.

Strony mają jednak możliwość **wniesienia skargi kasacyjnej**.

Oprócz zwyczajnych środków **odwoławczych istnieją też „nadzwyczajne” środki** zaskarżenia, do których zalicza się przede wszystkim skarga kasacyjna.

Możliwość odwołania się do Sądu Kasacyjnego nie oznacza istnienia trzeciej instancji ani sądownictwa trzeciego szczebla. Sąd Kasacyjny nie bada okoliczności faktycznych przedstawionej mu sprawy, ale sprawuje kontrolę zgodności z prawem.

Oprócz sądów, o których mowa powyżej, w Belgii istnieją dwa inne rodzaje sądów. Pełnią one rolę monitorującą: **Rada Stanu i Trybunał Konstytucyjny**. Rada Stanu interweniuje wówczas, gdy obywatel uważa, że administracja nie przestrzega prawa. Interweniuje, gdy obywatel uważa, że administracja nie przestrzega prawa. Rolą Trybunału Konstytucyjnego jest zapewnienie zgodności ustaw, dekretoów i rozporządzeń z konstytucją oraz nadzór nad właściwym podziałem kompetencji między organami władzy publicznej w Belgii.

Prawne bazy danych

Portal belgijskiego sądownictwa umożliwia dostęp m.in. do orzecznictwa, ustawodawstwa belgijskiego i dziennika urzędowego.

Czy dostęp do tych baz danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Powiązane linki

Service Public Fédéral Justice (federalna służba publiczna wymiaru sprawiedliwości)

Ostatnia aktualizacja: 13/01/2021

Ta wersja treści strony została przetłumaczona maszynowo. Autorzy tej strony nie ponoszą odpowiedzialności za jakość tłumaczenia maszynowego.